

LÄRARHANDLEDNING VÄRLDENS HEJ

Merhaba! Salut! Hola! Hello! Salaam! Tänk vad många Hej det finns, och så många olika språk! I Världens hej lär barn den tecknade hunden Tungan ord på sina språk. Tungan är nyfiken och vill bara lära sig mer. För hon är övertygad om att ju fler språk man kan desto rikare är man. Inte mindre än 50 språk och 70 barn hör hon på sin väg under seriens gång tillsammans med papegojan och bästa vännen Goja.

Världens hej är språkutvecklande språklek och språkfantasi för förskolebarn och en blandning av tecknad animation och filmad verklighet. Hunden Tungan känns igen från UR:s språkserie Tunggung. Men denna gång är det inte bara lek med det svenska språket utan också med språk från hela världen. Forskning visar att modersmålet är avgörande för barns kunskaps – och språkutveckling, men också att det finns många positiva samband mellan flerspråkighet och kognitiv utveckling. Därför är tanken att lyfta fram de barn som är flerspråkiga, hylla flerspråkigheten och visa vad kul och bra det är att kunna många språk, men också att fundera kring det svenska språket.

Varje program har ett vardagsnära tema som till exempel kompis, räkna, färger, känslor eller mat. Hunden Tungan får bland annat lära sig att räkna till 10 på somaliska, höra vad arg heter på finska och vad morot heter på uzbekiska. I varje program sjunger ett barn en sång på sitt språk. Vi får bland många höra 10 små indianer på arabiska, Blinka lilla stjärna på mandarin och en sång om att leka fint på ganda.

10 avsnitt à 5 minuter

Målgrupp: Förskola

Producent: Mikaela Périer

Projektledare: Anna Hylander

Avsnitt i serien:

- 1. Räkna**
- 2. Familj**
- 3. Känslor**
- 4. Djur**
- 5. Fordon**
- 6. Hej**

7. Kompis

8. Kroppen

9. Färg

10. Mat

Lärrarhandledning Världens hej

Vi har satt samman fakta om språk och flerspråkighet i världen och i Sverige. Här finns också utdrag ur läroplanen som rör språk och modersmål. Det finns information om varje avsnitt och en rad frågor och uppgifter att utgå från och jobba med tillsammans med barnen.

Avslutningsvis finns också några allmänna språkfilosofiska frågor som inte är kopplade till ett specifikt avsnitt men som alltid är intressanta att tänka och fundera kring.

Flerspråkig en tillgång

Om man ser till världen i stort är det vanligare att människan är flerspråkig än enspråkig.

En majoritet av världens befolkning är således flerspråkig. Därför borde det vara självklart att se flerspråkighet som en värdefull tillgång.

Forskning visar att modersmålet är avgörande för barnets identitets-, kunskaps- och språkutveckling.

De bästa förutsättningar för ett barn att bli flerspråkig är att samhället har en positiv syn på flerspråkighet och att barnets olika språk stimuleras. Att visa intresse, att uppmuntra att modersmålet talas i hemmet, fråga vad olika saker och begrepp heter på modersmålet, att synliggöra barnets olika språk i vardagen legitimerar och stärker barnet.

Senare års forskning visar på många positiva samband mellan tvåspråkighet och kognitiv utveckling. Tvärt emot vad många trodde förr så har hjärna inget begränsat utrymme för språk utan tvärt om berikar och kompletterar språken varandra.

Språk i världen

Grovt räknat finns det ca 6000 språk i världen.

Ofta kan det vara rent politiska omständigheter och inte så mycket språkliga som avgör om ett språk ska räknas som ett eget språk eller som en dialekt.

Om femtio år kommer det att finnas färre språk i världen än idag. Det beror på att en del språk bara talas av äldre personer och vissa saknar skriftspråk och kommer därför att dö ut.

Källa: Språkrådet

Störst språk i världen

Sett till antalet människor som har det som första språk.

1. Mandarin (885 miljoner)
2. Spanska (332 miljoner)
3. Engelska (322 miljoner)
4. Bengali (189 miljoner)
5. Hindi (182 miljoner)
6. Ryska (170 miljoner)
7. Portugisiska (170 miljoner)
8. Japanska (125 miljoner)
9. Tyska (98 miljoner)
10. Wu (kinesisk dialekt)

Källa: Göteborgs universitet (Språkrådet uppdaterad 9 feb 2011)

Invandrarspråk i Sverige

Några av de största invandrarspråken i Sverige är arabiska, turkiska, persiska, spanska, grekiska, finska, kurdiska och ex-jugoslaviska språk (bosniska/kroatiska/serbiska).

Minoritetsspråk i Sverige

1. Finska
2. Meänkieli
3. Samiska
4. Romani chib
5. Jiddisch

De här språken är lagstadgade minoritetsspråk i Sverige eftersom de har historisk hävd. Gränsen för hur länge ett minoritetsspråk måste ha talats i Sverige är ungefär från 1700-talet och framåt. Därför har språk som t.ex. arabiska och turkiska, som kom till Sverige genom invandring under 1900-talet och senare inte erkänns som officiella minoritetsspråk.

Talar du ett minoritetsspråk har du getts särskilda rättigheter. Bl.a. ska vissa myndigheter kunna erbjuda information i tal och skrift på dessa språk. Svenskt teckenspråk klassas enligt svensk lag inte som ett officiellt språk i Sverige men det jämställs ändå med andra minoritetsspråk.

Källa: Språkrådet

Om flerspråkighet i läroplanen för förskolan Lpfö 98, reviderad 2110

”Den växande rörligheten över nationsgränserna skapar en kulturell mångfald i förskolan, som ger barnen möjligheter att grundlägga respekt och aktning för varje människa oavsett bakgrund. (Lpfö 98, reviderad 2010 s. 6)

Det svenska samhällets internationalisering ställer höga krav på människors förmåga att leva med och förstå de värden som ligger i en kulturell mångfald. Förskolan är en social och kulturell mötesplats som kan stärka denna förmåga och förbereda barnen för ett liv i ett alltmer internationaliserat samhälle. Medvetenhet om det egna kulturarvet och delaktighet i andras kultur ska bidra till att barnen utvecklar sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Förskolan kan bidra till att barn som tillhör de nationella minoriteterna och barn med utländsk bakgrund får stöd i att utveckla en flerkulturell tillhörighet. (Lpfö 98, reviderad 2010 s. 8)

Språk och lärande hänger oupplösligt samman liksom språk och identitetsutveckling. Förskolan ska lägga stor vikt vid att stimulera varje barns språkutveckling och uppmuntra och ta till vara barnets nyfikenhet och intresse för den skriftspråkliga världen. Barn med utländsk bakgrund som utvecklar sitt modersmål får bättre möjligheter att lära sig svenska och även utveckla kunskaper inom andra områden. Förskolan ska medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att både utveckla det svenska språket och sitt modersmål.” (Lpfö 98, reviderad 2010 s. 9)

Frågor och uppgifter till avsnitten

1. Räkna

Tungan lär sig säga hej på finska, grekiska och estniska. I Pratkvarnen träffar hon Rayet och Selma som berättar hur man räknar på tigrinja och somaliska. Och i sångballongen sjunger Zelig en sång på jiddisch om barn som lär sig bokstäver. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på polska, mongoliska, grekiska och finska.

Varför är det bra att kunna räkna?

Hur långt kan du räkna?

Hur räknar man till 3, 5 eller 10 på ditt språk?

Kan räkna på något annat språk?

Tungan lär sig räkna på somaliska och tigrinja. Minns du hur man räknar?

Rita en siffra och skriv ner vad den heter på ditt/dina språk. Dekorera med antalet av någonting som siffran visar.

2. Familj

Tungan lär sig säga hej på amarinja, polska och nepalesiska. I Pratkvarnen träffar hon Heyvin och Vishav som bland annat berättar hur man säger syster och farfar på kurdiska och punjabi. Och i sångballongen säger Julia en ramsa på serbiska om kniv, gaffel och sked. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på amarinja, danska och portugisiska.

Varför tror du att man oftast använder ordet mamma och pappa och inte deras namn?

Hur säger man mamma och pappa på ditt/dina språk?

Kan du säga mamma och pappa något annat språk?

Liknar de varandra? Varför då tror du?

Tungan lär sig olika familjenamn på kurdiska och punjabi. Minns du hur man säger?

Rita några ur din familj, det kan vara pappa, syster, farmor, kusin. Skriv ner hur man säger det på ditt/dina språk.

3. Känslor

Tungan lär sig säga hej på punjabi, mongoliska och kurdiska. I Pratkvarnen träffar hon Axel som bland annat berättar hur man säger arg och glad på finska. Och i sångballongen sjunger Annet en sång på ganda om att man inte ska bråka. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på arabiska, mongoliska och engelska.

Varför är det bra att ha ord på känslor?

Kan man uttrycka samma känsla med olika ord? (glad, uppåt, lycklig osv)

Hur säger du arg/glad/ledsen på ditt/dina språk?

Kan du säga arg/glad/rädd på något annat språk?

Tungan lär sig säga arg/glad/rädd på finska. Minns du hur man säger?

Rita en känsla. Skriv ner vad känslan heter på ditt/dina språk.

4. Djur

Tungan lär sig säga hej på romani, mandarin och turkiska. I Pratkvarnen träffar hon Ahmad och Basiru som berättar vad olika djur heter på arabiska och mandinka. Och i sångballongen sjunger Karina en sång på ryska om barn som tar med sig olika djur på en tågresa. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på turkiska, mandarin, tyska och romani.

Varför är det bra att ha olika namn på djur?

Räkna upp djur du kommer på?

Hur säger man hund och katt på ditt/dina språk?

Kan du säga något djur på något annat språk?

Tungan lär sig hund och katt på arabiska och mandinka (även gris och lejon). Minns du hur man säger?

Rita ett djur (eller flera). Skriv ner vad djuret heter på ditt/dina språk.

5. Fordon

Tungan lär sig säga hej på arabiska, swahili och sydsamiska. I Pratkvarnen träffar hon Audrey och Tristan som bland annat berättar vad bil och ambulans heter på engelska och tyska. Och i sångballongen sjunger Christopher Blinka lilla stjärna på mandarin och på engelska. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på swahili, tibetanska, spanska och sydsamiska.

Vad är ett fordon?

Hur många kan du komma på?

Vad är det som är bra med att vi har fordon?

Hur säger bil/annat fordon på ditt/dina språk?

Kan du säga bil/annat fordon på något annat språk?

Tungan lär sig olika fordon på tyska och engelska. Minns du hur man säger?

Rita ett fordon och skriv ner vad det heter på ditt/dina språk.

6. Hej

Tungan lär sig säga hej på urdu, italienska och somaliska. I Pratkvarnen träffar hon Ezgi och Isabella som berättar hur man säger hej, god morgon och god natt på turkiska och polska. Och i sångballongen sjunger Sandra och Teyma Tio indianer på arabiska. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på vietnamesiska, finska, urdu och somaliska.

Varför är det bra att kunna säga hej?

Kan man säga hej på olika sätt?

Hur säger du hej på ditt/dina språk?

Kan du säga hej på något annat språk?

Liknar de varandra? Varför då tror du?

Tungan lär sig säga hej på turkiska och polska. Minns du hur man säger?

Skriv ner hej på ditt/dina språk. Dekorera med språkets flagga.

7. Kompis

Tungan lär sig säga hej på lingala, rumänska och turkiska. I Pratkvarnen träffar hon Amanda och Francesca som bland annat berättar hur man säger kompis och förlåt på persiska och ryska. Och i sångballongen sjunger Emery en god nattsång på franska. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på tyska, arabiska, lingala, rumänska och turkiska.

Varför är det bra att ha en kompis?

Hur säger du leka på ditt/dina språk?

Hur säger du förlåt på ditt/dina språk?

Kan du säga leka/förlåt på något annat språk?

Tungan lär sig säga leka på ryska och förlåt på persiska. Minns du hur man säger?

Rita några som leker. Skriv ner vad leka heter på ditt/dina språk.

8. Kroppen

Tungan lär sig säga hej på somaliska, grekiska och kurmanji. I Pratkvarnen träffar hon Silvia och Alicia som bland annat berättar vad ögon och mun heter på romani. Och i sångballongen sjunger Nisa en sång på urdu om en häst som springer fort. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på somaliska, persiska, grekiska och ryska.

Varför är det bra att ha namn på de olika kroppsdelarna?

Vilken är din favoritkroppsdel? Varför är den så bra?

Hur säger man olika delar på kroppen du på ditt/dina språk?

Kan du någon kroppsdel på något annat språk?

Tungan lär sig säga huvud, mun och ögon på romani. Minns du hur man säger?

Rita en teckning på dig själv. Skriv ner vad de olika delarna på kroppen heter på ditt/dina språk.

9. Färg

Tungan lär sig säga hej på kurdiska, teckenspråk och ryska. I Pratkvarnen träffar hon Rafaella som berättar vad olika färger heter på spanska. Och i sångballongen sjunger Nali en sång på sorani om en ekorre som samlar nötter. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på somaliska, finska, ryska och kurdiska.

Varför är det bra att ha namn på de olika färgerna?

Vilken är din favoritfärg? Favoritform?

Varför är de det?

Hur säger man de olika färgerna du på ditt/dina språk?

Kan du några färger på något annat språk?

Tungan lär sig säga röd, blå, gul och grön på spanska. Minns du hur man säger?

Rita en teckning med så många färger och former som möjligt. Skriv ner vad de olika färgerna heter på ditt/dina språk.

10. Mat

Tungan lär sig säga hej på arabiska, aku och slovakiska. I Pratkvarnen träffar hon Bilobek och Nicolas som berättar vad olika grönsaker och mat heter på uzbekiska och rumänska. Och i sångballongen sjunger Jasmine en sång på thailändska om att det är bra att äta frukt. Innan Tungan och Goja somnar får de höra vad hej då heter på spanska, meänkieli, slovakiska, arabiska och aku.

Varför är det bra att ha namn på mat?

Vilken är din favoriträtt?

Tungan lär sig säga bröd och morot på uzbekiska och tomat och ketchup på rumänska. Minns du hur man säger?

Hur säger man det på ditt/dina språk?

Kan du någon annan mat på något annat språk?

Rita en teckning med din favoritmat. Skriv ner vad maten heter på ditt/dina språk.

Filosofiska tankar och frågor om språk i stort

Vad skulle hända om vi människor inte kunde prata med varandra?

Kan man prata på andra sätt än med ord?

Vilket kan ha varit det första ordet människan kom på, tror du?

Varför är det bra att kunna flera språk?

Kan du prata på fler språk än svenska?

Vilka språk talar man i Sverige?

Vilka språk talar man i världen?

Fakta var en del av de olika språken talas

Källa: Wikipedia

1. Räkna

Somaliska är ett afroasiatiskt språk av den östkushitiska undergruppen som talas i Somalia och i närliggande områden i Djibouti, Etiopien (Somaliland) och Kenya. Inbördeskrig och migration har gjort att talare av språket numera finns över hela världen.

Tigrinja är ett semitiskt språk som talas i norra Etiopien och Eritrea. Tigrinska är officiellt språk i Eritrea, tillsammans med engelska och arabiska.

Jiddisch är ett germanskt språk som talas av omkring tre miljoner judar i hela världen. Jiddisch är sedan 2000 ett av Sveriges officiella minoritetsspråk.

2. Familj

Kurdiska är ett nordvästiranskt språk inom den indoeuropeiska språkfamiljen och talas framförallt i Kurdistan som täcker delar av, Iran, Irak, Syrien, och Turkiet. I norra Irak finns en självstyrande region som heter Kurdistan.. Kurder finns utspridda över hela världen och utgör ett betydande inslag i befolkningen i bl.a. Libanon och Sverige.

Punjabi är ett indoariskt språk som talas i den indiska delstaten Punjab och den pakistanska provinsen Punjab. Det är modersmål för 30–40 miljoner människor.

Serbiska är ett sydslaviskt språk som är officiellt språk i Serbien, Vojvodina, Montenegro, Bosnien och Hercegovina (särskilt viktigt i Republika Srpska) och även i Republiken Kosovo. En stor minoritet i Kroatien och Makedonien talar serbiska. I Slovenien är en betydande del av befolkningen serbisktalande.

3. Känslor

Finska är det största av Finlands två officiella språk (svenska är det andra), officiellt minoritetsspråk i Karelska republiken i Ryssland och ett av Sveriges officiella minoritetsspråk.

Luganda, som även kallas ganda, är ett bantuspråk. Det talas huvudsakligen i Buganda-regionen i Uganda.

4. Djur

Arabiska är det största av de semitiska och afroasiatiska språken och ett av de fem största språken i världen. Den talade arabiskan finns i många olika varianter. Flertalet saknar eget skriftspråk. Talas i bla. Nordafrika och mellanöstern i länder som Algeriet, Bahrain, Egypten, Förenade arabemiraten, Irak, Jemen, Jordanien, Kuwait, Libanon, Libyen, Mauretanien, Marocko, Oman, Palestina, Qatar, Saudiarabien, Somalia, Sudan, Syrien, Tunisien m.m.

Mandinka talas i länder som Mali, Gambia, Senegal, Guinea, Sierra Leone med flera. Mandinka är bland de största språken i Västafrika.

Ryska är det största av de slaviska språken. Det talas främst i Ryssland samt i tidigare sovjetiska delrepubliker, såsom Estland, Lettland, Litauen, Moldavien, Kazakstan och Ukraina. Efter omfattande emigrationer sedan 1990-talet finns numera även stora rysktalande populationer i Israel.

5. Fordon

Tyska är ett germanskt språk talat av omkring 120 miljoner människor, vilket gör det till Europas näst största språk (efter ryska). Talas i Tyskland, Österrike, Schweiz, Luxemburg, Liechtenstein och åtminstone 14 andra länder med stora tysktalande minoriteter.

Engelska är världens mest spridda språk. Talas i b.la. USA, Storbritannien, Australien, Irland, Kanada, Nya Zeeland, USA.

Kinesiska Även om kinesiska betraktas som ett enda språk av kulturhistoriska skäl, så skiljer sig många av dess dialekter åt lika mycket som exempelvis germanska språk gör inbördes. Alla dialekter har dock ett gemensamt skriftspråk. Talas i Kina och Taiwan, Singapore, Indonesien, Malaysia och av stora språkminoriteter över hela världen. **Standardkinesiska** (ibland *rikskinesiska* eller *folkkinesiska*) är en variant av kinesiska som baseras på den dialekt av **mandarin** som talas kring **Peking**.

6. Hej

Turkiska är ett turkspråk som talas som modersmål främst i Turkiet där det är officiellt språk liksom bland turkcyprioterna på Cypern. Turkiska talas av mindre grupper i Grekland, Bulgarien, och i länder som ingick i det forna Jugoslavien (främst Makedonien och Bosnien). Turkiska talas dessutom av flera miljoner invandrare i Västeuropa.

Polska är ett västslaviskt språk som talas av cirka 40 miljoner människor. Det är officiellt språk i Polen och talas förutom i Polen även av betydande minoriteter i Vitryssland, Litauen och Ukraina samt i flera andra länder såsom Tyskland och USA.

Arabiska är ett av de fem största språken i världen. Arabiskan uppdelas främst i tre huvudvarianter: den moderna standardarabiskan, den klassiska arabiskan samt folkspråken eller dialekterna. Arabiska talas i b.la. Algeriet, Bahrain, Djibouti, Egypten, Eritrea, Förenade Arabemiraten, Irak, Israel, Jemen, Jordanien, Komererna, Kuwait, Libanon, Libyen, Mauretanien, Marocko, Oman, Palestina, Qatar, Saudiarabien, Sudan, Syrien, Tchad, Tunisien med flera.

7. Kompis

Persiska talas i Iran och Afghanistan. Vidare talas persiska av minoriteter i många av grannländerna, såsom Uzbekistan, Qatar, Förenade Arabemiraten och Irak.

Ryska är det största av de slaviska språken. Det talas främst i Ryssland samt i tidigare sovjetiska delrepubliker, såsom Estland, Lettland, Litauen, Moldavien, Kazakstan och Ukraina. Efter omfattande emigrationer sedan 1990-talet finns numera även stora rysktalande populationer i Israel.

Franska är ett av de största romanska språken och räknas som världsspråk. Det talas av omkring 109 miljoner människor som modersmål och tillsammans med andraspråkstalare av omkring 290 miljoner. Frankrike, Belgien, Schweiz, Kanada, Elfenbenskusten samt 24 andra länder, främst i Afrika.

8. Kroppen

Romani chib är ett av Sveriges officiella minoritetsspråk. Språket talas av romer och talarna är spridda över hela världen.

Urdu är ett indoeuropeiskt språk som främst talas i Pakistan och Indien. Det är ett av två officiella språk i Pakistan, och ett av 23 officiella språk i Indien. Strikt språkvetenskapligt är urdu och hindi dialekter av samma språk. De två språken använder dock olika alfabet.

9. Färg

Spanska är det näst största språket i världen efter kinesiska. Majoriteten av spankttalande bor i Latinamerika med stora grupper även i Spanien och i USA. Argentina, Bolivia, Chile, Colombia, Costa Rica, Dominikanska republiken, Ecuador, Ekvatorialguinea, El Salvador, Guatemala, Honduras, Kuba, Mexiko, Nicaragua, Spanien, Panama, Paraguay, Peru, Puerto Rico, Uruguay, USA och Venezuela.

Soranî är ett av de större kurdiska dialekterna, och talas av runt 10 miljoner människor i Irak (mestadels omkring Arbil och Sulaymaniyya) och i Iran omkring Sanandaj och Mahabad.

10. Mat

Uzbekiska är ett turkiskt språk som talas framför allt i Uzbekistan men även i Afghanistan, Tadzjikistan, Kirgizistan, Turkmenistan, Kazakstan, Ryssland och i Xinjiang i västra Kina.

Rumänska talas främst i Rumänien och Moldavien. Det talas dessutom av minoriteter på Balkan.

Thailändska även **Thai** är det officiella språket i Thailand.

Förslag på kompletterande frågor till programmen:

- **I vilka länder talar man x, x och x? (OBS! egentligen i väldigt många eftersom folk flyttar, flyr. Även i Sverige så klart – viktigt att klargöra, formulera att språken talas även här.)**
- **Var ligger de?**
- **I vilka världsdelar?**
- **Har du varit i några av de länderna eller känner du någon som har besökt de länderna?**
- **Hur var det där?**
- **Var i världen talar man jiddisch?**